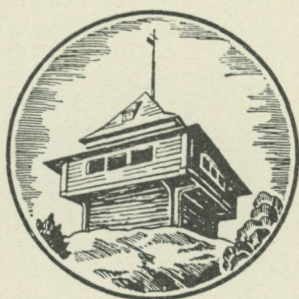

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1943**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1943

Redaktion:

SIGURD WALLIN · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

Omslaget: Trädgårdsgrindar vid Skogaholms herrgård på Skansen. Grindarna ha medföljt herrgårdens huvudbyggnad vid dess hitflyttning från Närke. Foto Märta Claréus 1942.

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1942

Djuptrycksplanscher och omslag från Nordisk Rotogravyr

MÄRKLIGA NYFÖRVARV

ETT ELDSKÄRMSBRODERI FRÅN 1700-TALETS FÖRRA DEL

S maken för det exotiskt bisarra gör sig under 1600-talet starkt märkbar i europeisk konst och konsthantverk. Tidigare tillfredsställt med motiv från mera närliggande folk såsom turkar och perser, överflyttas intresset under 1600-talets senare del till kineser och "indianer". Ehuru rokokon var kineseriets egentliga tid börjar detta göra sig gällande redan strax efter mitten av 1600-talet. Rikt illustrerade berättelser utgavos om de holländska expeditionerna till Kina och jesuitmissionärerna bidrogo också till att göra Kina känt genom sina översättningar av kinesiska klassiker. Kina kom på modet och intresset för dess folk tog sig många uttryck. I baletter, upptåg och i teaterpjäser hade kinesen en given plats vid sidan av andra exotiska figurer. En ström av östasiatiska importvaror, lackarbeten, sidentyger och porslin, gav med sina avbildningar stoff till denna ofta burleska underhållning. En produkt av denna strömning är också broderiet på nästföljande bild. Det har med största sannolikhet varit monterat som eldskärm — bandet i kanten är ursprungligt och bär märken efter spikhål. Figurerna och blomkvastarna äro utförda i påläggsöm med mönstrade och omönstrade siden- och brokadbitar. De ha "innerteckning" och konturer i plattsöm m. m. samt läggsöm med tjocka strängar av silke nedsydda med samma material.

Den stela och symmetriska uppställningen gör det föga troligt att något östasiatiskt konstverk har varit direkt förebild, i syn-

nerhet som dräkterna äro en sammanställning av olika östasiatiska typer, kinesiska, indiska och tartariska. Man kan snarare förmoda att det är någon illustrerad reseskildring som legat till grund. De ha också en såpass saklig prägel, att de knappast kunna vara inspirerade av de kinesiska komedi- och balettfigurerna, vilka ofta äro återgivna i decoupure-arbete. Figurerna stå var och en på sitt lilla stycke jord utan något rumssammanhang, ett arrangemang som man uppfattade som utmärkande för den kinesiska stilen. En strävan att mera troget kopiera förebilderna karakteriserar kineseriet under 1700-talets första årtionden i motsats till rokokoperioden, då de östasiatiska formerna omvandlades helt i den franska smakens anda. Till det tidigare slaget av kineseri får man räkna detta eldskärmsbroderi. På denna konststart finnas i Nordiska museet redan flera exempel: två föremål av mera obestämd funktion, möjligen väggbeklädnad eller sänggardiner med turkar, morianer, kineser och fantasifigurer av mera allmänt exotisk karaktär, några sydda tavlor samt en eldskärm delvis utförd på samma sätt. Den sistnämnda är signerad Eva M. Åbring och daterad 1744 (den sida av denna skärm, som är avbildad i Fataburen 1932, sid. 301, återger dock en scen av helt annan karaktär). Tyvärr saknas om de övriga närmare uppgifter, som skulle kunna ge någon ledning vid bestämmandet av deras ursprung. En jämförelse mellan den daterade eldskärmen och det här behandlade broderiet, som dock torde vara äldre, visar så stora överensstämmelser i utförande och kvalitet att man kan förmoda att även detta har utförts av någon konstskicklig svensk dam.

Anna-Maja Nylén.

